

Ústavně-právní výbor Senátu Parlamentu ČR

Zpravodajka výboru: JUDr. Daniela Kovářová

Zpravodajská zpráva k senátnímu tisku č. 82 – 15. funkční období

Výroční zpráva o činnosti Veřejného ochránce práv za rok 2024

I. Obecně

Veřejný ochránce práv (dále VOP) funguje na základě zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Podle něj ombudsman působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod; provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením; vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací; provádí sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody; sleduje naplňování mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením; vykonává působnost ve věcech práva na volný pohyb občanů Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru a jejich rodinných příslušníků.

Podle § 23 zákona o VOP podává ombudsman každoročně do 31. března Poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok. Zprávu současně zasílá Senátu, prezidentu republiky, vládě a ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu a vhodným způsobem ji zveřejňuje.

Od 19. února 2020 je českým Veřejným ochráncem práv **JUDr. Stanislav Křeček**, od 1. listopadu 2022 je jeho zástupcem **JUDr. Vít Alexander Schorm**.

II. Podrobněji

Předložená zpráva má 13 kapitol: vyhodnocení legislativních doporučení z předchozích let; připravujeme se na dětského ombudsmana; rodina, zdravotnictví, práce; sociální zabezpečení; veřejný pořádek; stavební řád a životní prostředí; justice, migrace, finance; dohled nad omezováním osobní svobody; rovné zacházení a diskriminace; monitorování práv lidí s postižením; zahraniční vztahy; média a komunikace; kancelář VOP.

JUDr. Daniela Kovářová, senátorka

Kancelář: Obecní úřad Štěnovice, Čížická 133, 332 09, mail: kovarovad@senat.cz

www.normalniDaniela.cz

V roce 2024 kancelář VOP vyřídila 7.451 podnět, což představuje nárůst podnětů o 6,4 % ve srovnání s předcházejícím rokem. Z toho počtu podnětů kancelář VOP ukončila 697 šetření, z nichž ve 489 případech úřady pochybily. **V 97 % pak úřadu své chyby po zjištění napravily a jen 9 případů nebylo napraveno ani po vydání závěrečného stanoviska.** V návaznosti na časté veřejně komentované tvrzení o údajné diskriminaci české společnosti stojí za zmínku celkový počet oznámení na diskriminaci (589) s tím, že z tohoto počtu došlo k diskriminaci pouze v 10 z nich.

V roce 2024 vyčerpala kancelář VOP rozpočet ve výši 158.206.000 Kč. Závazný limit počtu zaměstnanců kanceláře činí 154,33. S počtem 90 právních zaměstnanců se VOP stává největším právníkem zaměstnavatelem v zemi.

Zpráva konstatuje značnou úspěšnost v legislativních doporučeních VOP (83 % podnětů již bylo změněno nebo je změna „na cestě“), naopak konstatuje netransparentnost a nepřezkoumatelnost postupu Ministerstva spravedlnosti při výkonu dohledu nad znalci.

Vzhledem k tomu, že v nedávné době schválil Parlament velkou novelu zákona o VOP a s účinností od 1. července 2025 zřídil nový ústřední orgán – dětského ombudsmana, obsahuje zpráva podporu zřízení této nové lidskoprávní instituce, současně však též povzdech, že spolu s přijetím zákona nedošlo k dořešení finanční ani personální otázky kanceláře VOP. Jedna z kapitol se také podrobněji věnuje krokům, které kancelář VOP činí při přípravách na tuto změnu.

Zajímavým doporučením je požadavek na větší finanční zdroje pro oběti trestných činů a jim pomáhající organizace. Zpráva tak plasticky ukazuje, jak je naivní spoléhat na mezinárodní instrumenty typu Istanbulská úmluva. Pokud by stát měl skutečně zájem více pomáhat obětem, pak k tomu nepotřebuje ratifikace mezinárodních smluv. „Stačí“ podporu obětí povýšit na skutečnou, a nikoliv jenom formálně tvrzenou prioritu, a tu pak patřičně ekonomicky podpořit.

Prisvědčit lze jasně formulovanému požadavku, aby úřady psaly srozumitelně, neboť mnohé úřední texty pro svou nesrozumitelnost nemohou naplnit svůj účel.

V kapitole komunikace zpráva konstatuje rostoucí počty sledujících na různých komunikačních platformách, přičemž největší nárůst (o 177 %) zaznamenala kancelář na sociální síti LinkedIn.

III. Stanovisko zpravodajky

Není mnoho příležitostí zamyslet se nad systémovým řešením ochrany práv zejména vůči zvlášť veřejných institucí. Když jsme zakládali tuto novou instituci, zvolili jsme bypassovou metodu. Namísto řešení problému tam, kde je, tedy u nedostatečně kvalitní práce úřadů fungujících v první linii dotyku s veřejností, vytvořili jsme vedle na zelené louce nový úřad

a tuto agendu převedli na něj. Od té doby jsme svědkem procesu, který byl pozorovaný všude na světě u všech podobných institucí. Ty si vždy po čase říkají o nové a nové agendy, pravomoci a o zvyšování rozpočtu, popř. jiní se takovou možností inspirojí. Tím ve skutečnosti jen komplikujeme bludiště Kafkova zámku byrokratických institucí, ale také snižujeme efektivitu celého systému. Byla bych moc ráda, kdyby příští výroční zpráva obsahovala návrhy, jak tento trend přibrzdit, popřípadě zastavit. Projednávání výroční zprávy VOP je totiž jedinou příležitostí zamyslet se na tím, zda bylo zřízení této instituce občanům ku prospěchu, resp. zda je na místě rozšiřování jeho agendy.

Formálně je předložená zpráva zpracována přehledně a čtivě, graficky moderně a barevně a je doplněna řadou ilustračních fotografií. Jednotlivé kapitoly jsou stručné a čtenář se v nich dobře orientuje. Protože jsem zpracovávala zpravodajskou zprávu i v loňském a předloňském roce, s povděkem kvituji, že kancelář si má doporučení ke grafické srozumitelnosti při zpracování zprávy za rok 2024 vzala k srdci. Grafy jsou přehledné a čísla a srovnání na první pohled srozumitelná.

Ke zprávě samotné nemám jako zpravodajka připomínky a doporučuji ji vzít na vědomí.

IV. Návrh usnesení

VÝBOR

Doporučuje

- I.** Senátu Parlamentu České republiky vzít **Výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2024 na vědomí.**

Určuje

- II.** Zpravodajkou výboru k projednání na schůzi Senátu senátorku **Danielu Kovářovou;**

Pověřuje

- III.** předsedu výboru senátora **Tomáše Goláně**, aby s tímto usnesením seznámil předsedu Senátu Parlamentu České republiky.

V Praze dne 8. dubna 2025

JUDr. Daniela Kovářová